

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Justis- og politidepartementet
Lovavdelingen
v/ Ingeborg B. Holtskog Olebakken
Postboks 8005 – Dep.
0030 Oslo

Oslo, 15.03.2010

Høringsnotat etterkontroll personopplysningsloven - forhold av betydning for ideelle foreninger

Det vises til telefonisk kontakt med lovavdelingen ved Lise Lermann. Vi er kjent med at høringsfristen er løpt ut men håper at vårt innspill likevel kan tas i betraktning siden det er viktig at frivillig sektor også blir hørt i denne saken.

Norsk Kennel Klub er en paraplyorganisasjon som samler hele hunde-Norge. Norsk Kennel Klub består av over 500 samarbeidende klubber og forbund, og har tilsluttet over 60.000 enkeltmedlemmer. Norsk kennel Klub er driftsansvarlig for organisasjonens medlemsregistre.

1. Oppsummering

Medlemsregistre for foreninger er en forutsetning for drift. Fra Norsk Kennel Klub sin side er det primært ønskelig at det lages en egen lovbestemmelse som danner behandlingsgrunnlag for frivillige organisasjoners medlemsregistre inneholdende nødvendige medlemsopplysninger. Alternativt bør man vurdere å lage et nytt samtykkealternativ i loven som passer i de tilfeller hvor personopplysninger blir registrert ved at noen ønsker å melde seg inn i en forening. En innmelding bør kunne regnes som et tilstrekkelig samtykke. Om ønsket om lovhjemmel ikke imøtekommes, bør det være klare uttalelser i forarbeidene.

Også i relasjon til barn bør man ha foreninger i tankene. Svært mange barn har medlemskap og det bør legges til rette for at barn på en enkel måte kan melde seg inn i de foreninger de ønsker samt at foreningene på en enkel og ubyråkratisk måte kan ta imot innmeldinger fra barn.

Vi har noen kommentarer til de forslagene fra utrederne i punkt 3, og vi støtter ikke de foreslåtte innstramminger knyttet til behandlingsgrunnlag.

2. Nærmere begrunnelse for forslag om særregulering av frivillig virksomhet

Vi vil her nevne noen av de hensyn som vi mener taler for at det bør gis særregler for frivillige foreningers medlemsopplysninger:

Besøksadresse:
Nils Hansensvei 20, Bryn
0667 Oslo

Postadresse:
Boks 163, Bryn
0611 OSLO

Telefon: 21 600 900
Faks: 21 600 901
www.nkk.no

*Hund til
nytte og glede*

□ *Det foreligger allerede i dag en spesial bestemmelse for foreninger i § 9 annet ledd.*

□ *Andre hensyn gjør seg gjeldende hvor det registreres medlemsopplysninger enn hvor registreringen av personopplysninger skjer i kommersiell hensikt. Det foreligger ingen interessekonflikt – medlemmet ønsker å være registrert og forventer dette. Forskjellen ligger ikke bare i hensikten med å hente inn personopplysningene, men også ofte på hvordan opplysningene samles inn. Ved innhenting i kommersielt øyemed vil det ofte være slik at den det skal registreres opplysninger om blir oppsøkt, mens det ofte vil være motsatt i foreningsforhold – her er det gjennomgående slik at personen oppsøker foreningen eller en aktivitet foreningen avholder. Det er ikke vanlig med noen skriftlighet rundt innmelding i en forening, selv om noen innmeldinger skjer på bakgrunn av et nettskjema eller annet skjema. De fleste innmeldinger skjer nok mer uformelt i forbindelse med arrangementer. Etter innmelding får medlemmet tilsendt giro for innbetaling av medlemskontingent, men på dette tidspunktet er medlemsopplysningene naturligvis allerede registrert.*

□ *Lovgivers intensjon. Når man frivillig avgir opplysninger til en forening fordi man ønsker medlemskap, så er det ikke bare slik at man forstår at personopplysninger skal inngå i et medlemsregister – det forventes også. Dette må i seg selv være et tilstrekkelig samtykke/grunnlag til å ivareta lovgivers intensjon om at den registrerte i størst mulig utstrekning skal ha kontroll over egne personopplysninger.*

□ *Tydelliggjøring og enkelhet er viktig siden man svært stor utstrekning står ovenfor ikke-profesjonelle aktører. Datatilsynet har kompetanse til å tolke personopplysningsloven. Den juridiske situasjonen rundt det rettslige behandlingsgrunnlaget for medlemsregistre fremstår i dag som utydelig. Datatilsynet har en artikkel på sine hjemmesider om "Medlemsopplysninger". Her fremgår det at " Som hovedregel må medlemmet samtykke i registrering og behandling av personopplysningene. Et gyldig samtykke innebærer at medlemmet avgir en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring om at opplysningene kan behandles. Det er viktig at medlemmet får tilstrekkelig informasjon om foreningens bruk og lagring av opplysninger før registrering skjer. Dette er viktig for at den enkelte skal kunne ivareta sine rettigheter etter personopplysningsloven". 1 Disse kravene står i dårlig harmoni med en nylig avsagt vurdering fra Datatilsynet som gjelder en kommersiell aktør som Datatilsynet har mottatt en mengde klager på. Saken gjaldt nettstedet www.iam.no. Datatilsynet har ikke krevd samtykke som behandlingsgrunnlag fra nettstedet, men lagt til grunn at selskapet kan ha personopplysningsloven § 8 bokstav f) som behandlingsgrunnlag.2 At det skal være*

1 http://www.datatilsynet.no/templates/article___1373.aspx

2 "Utgangspunktet for at det som kalles grunndata er tilgjengelig for nummeropplysningsvirksomhetene, er interesseavveiningen som følger av personopplysningsloven § 8 bokstav f). En slik interesseavveining vil i dette tilfelle en avveining mellom den enkeltes rett til selv å bestemme over opplysningene og formålet med publiseringen. Vurderingen av om "hensynet til den registrertes

personvern.." er tilstrekkelig ivaretatt avhenger blant annet av hvilken påvirkning den registrerte har. Dersom den enkelte gis en reservasjonsrett, vil det i henhold til Datatilsynets praksis, kunne være tilstrekkelig vern med hensyn til behandling av grunddata..... I og med at det er I'm International som er ansvarlig for publiseringen av personopplysningene som fremkommer på iam.no, må de etter Datatilsynets oppfatning selv ha et behandlingsgrunnlag. Et slikt grunnlag kan være personopplysningslovens § 8 bokstav f), med tilhørende vurdering, en vurdering som har klare fellestrekk med den initiale vurderingen som ligger til grunn for utleveringen fra teleoperatøren. Interesseavveiningen som I'm International baserer sin virksomhet på må etter Datatilsynets vurdering også inneholde en tilsvarende reservasjonsrett som teleoperatørene har". Se hele brevet fra Datatilsynet her: <http://www.datatilsynet.no/upload/Microsoft%20Word%20-%2009-01240-11%20Redegj%20-%20Klage%20p%20nettstedet%20www.iam.pdf>
 3 Se punkt 6.1 i dette dokumentet; <http://www.nif.idrett.no/files/%7B209F6858-700F-4F60-B44C-40A5B4669614%7D.pdf>
 4 Datatilsynets krav, se http://www.datatilsynet.no/templates/article____876.aspx
 5 St.meld nr 39 (2006-2007) Frivillighet for alle

enkler for kommersielle aktører som publiserer personopplysninger på internett, enn for frivillige foreninger å ha nødvendige medlemsregistre i lukkede og sikrede datasystemer, er det vanskelig å se begrunnelsen for. Medlemsopplysninger vil ofte være grunddata (navn, kontaktdata, fødselsdato). Mange foreninger har nok basert sine medlemsregistre enten på § 8 bokstav f) eller bokstav a) – sistnevnte hjemmel har bl.a. NIF lagt til grunn.3 Bestemmelser som nødvendiggjør skjønnsmessige vurderinger i hvert enkelt tilfelle vil være svært uheldig med tanke på hvordan frivillig sektor driftes.

□ *Ubyråkratiske løsninger for frivillig sektor* bør bestrebes. Det er svært viktig at ideelle organisasjoner kan drifte uten at det stilles krav som i realiteten vanskelig kan oppfylles tatt i betraktning den driftsform man har med bruk av frivillige og aktivitet hvor medlemmer kommer med ønske om å melde seg inn ofte vil være utenfor et kontor. Fokuset ute i forenings-Norge er på aktivitet, ikke på formalia. Datatilsynets oppfatning av hva som ligger i et uttrykkelig og informert samtykke vil det by på mye byråkrati og store utfordringer å oppfylle i foreningsnorge.4

Foreningsarbeid utgjør en viktig og meningsfull del av det norske samfunn. Det må ikke stilles krav som kveler frivillighet eller som gjør at ressurser uten tilstrekkelig god grunn skal benyttes til administrative formål, fremfor de gode formål foreningen jobber for. Dette er helt i tråd med de mål regjeringen har satt seg i Frivillighetsmeldingen:

" Regjeringen vil stimulere til økt frivillig innsats gjennom å: sikre et enklere frivillig-Norge. Den vil se på mulige løsninger for å redusere ordninger som medfører unødig byråkrati, og bidra til at organisasjonene får arbeide mer med organisasjonens formål."5

3. Nærmere om forslagene i høringsutkastet

3.1. Forslaget om rangering av de rettslige behandlingsgrunnlagene

Det er av Datatilsynet og Personvernemnda lagt til grunn at lovgivers opprinnelig intensjon var at samtykke skulle være det primære fremfor bestemmelsene i § 8 bokstav a-c. Det fremgår av høringsnotatet at praksis har utviklet seg slik at personopplysninger ofte behandles i samsvar med sikkerhetsventilen i § 8 bokstav f. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er ønskelig med en rangering av de rettslige grunnlagene for behandling av personopplysninger.

Forslaget fra utrederne innebærer som påpekt i høringsnotatet en innstramning i forhold til dagens praksis. Utrederne foreslår at man bare kan benytte nødvendighetsgrunnlagene som nå finnes i § 8 bokstav a til f, dersom det er "umulig eller uforholdsmessig vanskelig eller ressurskrevende" å innhente et uttrykkelig og informert samtykke. Det foreslås også at nødvendighetsgrunnlagene ikke kan benyttes "hvis det i overveiende grad inngår personopplysninger om barn under 12 år".

Vi tror at forslaget fra utrederne vil føre til en unødig byråkratisering som ikke samsvarer med folk flest rettsfølelse, når man ser hvor lett tilgjengelig grunndata er i dagens samfunn. De fleste frivillige vil neppe ha noen intuitiv forståelse av at det er noe galt i å ta imot opplysninger om det enkelte medlem, som man i de fleste tilfeller kan finne åpent på internett, uten å foreta seg noe ut over å registre opplysningene inn medlemsdatabasen.

Det er etter vår oppfatning også tvilsomt om det var lovgivers opprinnelige intensjon at samtykke skulle være det primære behandlingsgrunnlag (se punkt 3.2). De av utrederne foreslåtte endringen vil kunne få stor betydning for medlemsregistre til frivillige foreninger. For de frivillige foreninger vil den foreslåtte innstramningen være negativ, og vi støtter den ikke. Det kan for en del medlemsklubber være aktuelt også med andre typer registre enn medlemsregistre eks. startlister, oversikter over oppnådde resultater osv. Dersom slike publiseres på internett fremstår det etter Personvernemndas praksis å være akseptabelt, se PVN 2005-14:

Personvernemnda antar at referat av resultater ved idrettskonkurranser, herunder rangering av utøvere, vil forekomme med et journalistisk formål. I kommentarutgaven til personopplysningsloven heter det:

"Journalistisk formål vil være noe langt mer og annet enn det å utgi periodiske tidsskrifter, slik utgivelse av dagsavis eller ukeblad er. De fleste foretaks hjemmesider (web-steder) vil være omfattet av denne bestemmelsens begrep 'journalistisk formål'; og dermed gitt det grunnlovsværn som denne bestemmelsen tar sikte på å beskytte. Således vil den situasjon at fotballklubben Molde sommeren 2000 publiserte at fotballspilleren Bernt Hulsker ble idømt en klubbstraff, pga forhold som stred mot klubbens reglement, på klubbens hjemmeside, være omfattet av begrepet journalistisk formål i denne bestemmelse"

Etter en konkret vurdering kommer Personvernemnda til at SKANs hjemmeside fremstår som enhver klubbside på Internett med resultater, rangeringer og klubbrelaterte nyheter. Etter nemndas syn omfattes klubbsiden av begrepet "journalistisk formål" i personopplysningslovens § 7. Personopplysningene om klager

som er publisert på nettsiden kan derfor ikke kreves slettet.

Personvernemnda nevner at det styrker konklusjonen at det motsatte ville være å tillate en person å "redigere" historien. Ved å gi pålegg om sletting ville organisasjonen i en viss grad måtte avstå fra å dokumentere sin egen notoriske historie, og klubbens resultatlister og rangeringsoversikter ville måtte redigeres og bli ufullstendig.

Personvernemnda forutsetter at omtalen av klager på nettstedet vil begrenses til journalistisk virksomhet, for eksempel i form av historikk, statistikk og nøytral omtale av resultater og meritter”.

Det vil fremstå som underlig dersom man kan komme i en situasjon hvor et resultatregister eller lignende gjennom publisering på internett går fra å være ulovlig til å bli lovlig, fordi man ikke kan dokumentere at man har overholdt det relativt strenge samtykkekrav som finnes i personopplysningsloven. Eksemplet viser at å ikke beholde eks. personopplysningsloven § 8 f) som er behandlingsgrunnlag likestilt med samtykke, kan gi uheldige effekter for personvernet.

Mange av de frivillige organisasjonene er aktivt engasjert i barne- og ungdomsarbeid og har et stort antall barn og ungdom som medlemmer. Barne- og ungdomsarbeidet er ofte organisert i egne avdelinger. Norsk Kennel Klub, som er i startgropen med å organisere sitt barne- og ungdomsarbeid, planlegger det samme. Det bør legges til rette for at barn på en enkel måte kan oppnå medlemskap i de foreninger de ønsker og at ønskene enkelt kan imøtekommes hos foreningen.

3.2 Generelt om samtykke som primært behandlingsgrunnlag

Det har vært anført at forarbeidene at gjeldende § 8 bokstav a til f opprinnelig er ment å være subsidiære behandlingsgrunnlag, dersom behandling verken kan baseres på samtykke eller hjemmel i lov. Høring – etterkontroll av personopplysninger, så opplyses det i høringsnotatet at praksis til tross for lovgivers intensjoner har vist seg at personopplysninger ofte behandles med hjemmel i sikkerhetsventilen i § 8 bokstav f. Det er fra utrederne fremlagt forslag om en lovendring som skal bringe praksis i samsvar med lovgivers intensjon.

Det fremgår rett nok av forarbeidene at "behandling av personopplysninger bør i størst mulig utstrekning baseres på samtykke fra den registrerte, selv om den også kan hjemles i de grunnlagene som oppstilles i bokstavene a-f". På den annen side synes det å ha vært lovgivers intensjon at behandling av personopplysninger kan finne sted mot den registrertes vilje, hvis nødvendighetsvilkårene i § 8 er oppfylt når dette uttales i forarbeidene knyttet til § 8 bokstav f)6:

6 Ot prp nr 92 (1998-1999) s. 109.

“Dersom den registrerte gir den behandlingsansvarlige beskjed om at han eller hun ikke vil at behandlingen skal gjennomføres eller fortsette, bør dette tillegges vesentlig vekt. Hvis ikke behandlingen kan hjemles i noen av de andre vilkårene i § 8, vil den behandlingsansvarlige måtte avstå fra å behandle opplysningene, eller slette eller aidentifisere opplysningene som allerede er behandlet”.

Lovgiver synes å ha lagt opp til at i en del tilfeller veier hensynet til å få gjennomført behandlingen tyngre enn hensynet til den enkeltes selvbestemmelsesrett over egne opplysninger. Formuleringen som tas til inntekt for at loven til tross for sin ordlyd skal forstås slik at samtykke er det primære behandlingsgrunnlag, er det grunn til å stille spørsmål ved. Det fremstår like naturlig å se på forarbeidenes uttalelser som en anbefaling av hva som i praksis vil gi det beste resultatet, ikke som noe som skulle benyttes ved lovtolkningen i den grad Datatilsynet og Personvernemnda har lagt til grunn.

EU direktiver skiller ikke mellom de ulike behandlingsgrunnlag, se direktivets punkt 30 og 31, noe heller ikke loven gjør hvilket hadde vært naturlig om uttalelsene i forarbeidene var ment slik de har blitt tolket av Datatilsynet og Personvernemnda.

At samtykke er det primære behandlingsgrunnlag i helseregisterloven og helseforskningsloven, er ikke nødvendigvis et argument for at tilsvarende skal gjelde generelt. Helseopplysninger er sensitive opplysninger, noe mange typer personopplysninger i dagens informasjonssamfunn ikke kan sies å være. Den type personopplysninger frivillige foreninger behandler vi sjelden være særlig sensitive.

Med vennlig hilsen
NORSK KENNEL KLUB

Espen Engh
Administrerende direktør

Kopi:
Frivillighet Norge, v/ anne@frivillighetnorge.no
Norges Idrettsforbund, v/ per.toien@idrettsforbundet.no
Norges Jeger- og Fiskerforbund, v/ ker@njff.org